

Hizkuntzaren irakaskuntza eta irakurzaletasuna Lehen Hezkuntzan

Iñaki ZUBELDIA

Sarrera

Egia da edozein hizkuntza haurtzaroan ikasten dela ondoen eta eskolaren eginkizun funtsezkoenetako bat haurra hizkuntzaren jabe egitea dela. Hori nazio guztietan gertatzen da eta Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntzako urteak, besteak beste, eginkizun honetara bideratuta daude. Lehen urte hauetako helburu nagusia haurraren hezkuntza orokorra izaten da eta zientzia desberdinen hastapenak ere Lehen Hezkuntzan ematen dira. Baina hizkuntzaren irakaskuntzak garrantzi handia du eskolarizazio aro honetan. Hori hemen, Txinan, Frantzia eta edonon gertatzen den errealtate bat da.

Baina egia da baita ere ipuin fantastiko eta mitologikoen garaia, historia hunkigarri eta harrigarriak entzuteko eta irakurtzeko sasoa ere haurtzaroan ematen dela eta eskolak biak uztartzen asmatu behar duela. Hizkuntza eta irakurtzeko zaletasuna elkarrekin lotzen asmatu behar du eta hori ez da oso erraza.

Ez dakit batzuetan ez ote garen gehiegizko akademizismoan erortzen, irakurtzeko zaletasunaren eta gozamenaren kaltetan. Eusko Jauriaritzaren Oinarrizko Curriculum Diseinuak ere hizkuntzaren ikuspegi oso akademikoa daukala iruditzen zait eta, batzuetan, ikuspegi unidirekzionaleria, Ginebrako Eskolatik datorren testu tipologia hobetsiz eta hizkuntzaren irakaskuntzan dauden beste hainbat korrante pixka bat bazterrean utziz. Are gehiago, Lehen Hezkuntzako

Lehen Zikloetan ez zait iruditzen literaturari garrantzi handiegirik ematen zaiotarik. Eta urte hauek funtsezkoak dira haurraren irakurteko zaletasuna esnatzen joan dadin.

Hala ere, aurreko gogoetak eginagatik, ezin dugu ahaztu Euskal Herriak egoera diglosiko mingarri bat bizi duela eta euskal eskola dela gaur egun haurra euskararen jabe egingo dela berma dezakeen erakunde ia bakarra. Horregatik, gure artean hizkuntzaren irakaskuntzak garrantzi izugarria hartzen du, eskolak bakarrik ziurta baitezake euskararen irakaskuntza. Eta irakurle on bat izateko ere hizkuntza menderatu behar. Bestela alferrik gabilta. Baina hizkuntza bakarrik irakaskuntza guztiaren ardatz bihurtzea ere arriskutsua da... Eta hara hor gure gurpil zoroa! Hizkuntzarik gabe ezin irakurleak sortu. Eta hizkuntza irakastearekin bakarrik ezin irakurzaletasuna sustatu eta ziurtatu.

Horregatik, hemen hizkuntzaren irakaskuntzaren garrantzia azpimarratu nahi dugu, hizkuntza ondo menderatzen duena irakurle sutsu eta zoriontsu izan baitaiteke. Eta bestalde, asko irakurtzen duena ere hizkuntzaren jabe gero eta aberatsago bihurtuko da baitaiteke eta hala izaten da normalean. Hizkuntzaren irakaskuntza egoki bat, irakurzaletasuna pizten duen ekimen eraginkor batzuekin batera ematen baldin bada, koktel indartsu bat lortuko genuke gure haurren hezkuntza sisteman.

Ikus dezagun, bada, hizkuntzaren irakaskuntza nola antolatuta daukagun Euskal Autonomi Erkidegoan.

1. Hizkuntza: komunikazio tresna

Hizkuntzak elkarrekin komunikatzeko balio digu batez ere. Hizkuntza ezer baino lehen ahozko komunikazioan oinarrituta dago eta pertsona batek eduki ditzakeen sentimendu, asmo, ideia, kontzeptu, nahi, gogo, bizipen... guztiak transmititzeko balio digu.

Antzina-antzinatik ia gaur egun arte ahozko komunikazioa izan da nagusi. Euskal Herrian zer esanik ez: aitona-amonen ipuinak, lotarakoan aitak edo amak kontatzen zituenak, sorginak, laminak, jentilak, Mateo Txistu, Tartalo, Fernando amezketarra...

Gaurko zibilizazioak lapurtu egin digu komunikazio mota hori. Gaur egun eguneroko lana, presa, egunkariak, telebista, bideoa,

bideojolasak, kontsola eta makinitak, etxeko lanak... Honek denak ahozko komunikazioa pobretu eta urritu egin du.

Etxeko komunikazioa justu samarra gertatu da. Eta kalekoa ere bai. Edonon, kafetegi, taberna, diskoteka, gaztetxe edo antzekoetan jartzen bazara, zaila da komunikazioa. Jolasean, jolas garaian, mendian, paseoan, hitz batean, aisialdian eman daiteke oraindik ere komunikazio aberats samar hori.

2. Eskolaren eginkizuna

- Eskolaren eginkizuna komunikazio hori lortzea izango da.
- Ahozko hizkuntzan datozen hutsuneak betetzea.
- Eskolaurrean batez ere ahozko tradizio hori berreskuratzea, gure herriko ipuin zaharrak, historiak, kondairak, alegiak, pasadizoak, esaerak etab. modu bizi eta espresiboan kontatzea, esamolde eta espresio aberats eta herrikoiak erabiliz.
- Lehen Mailako Hezkuntzan eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan ahozko hizkuntzatik idatzizkora pasatzea testu mota desberdinak ezagutuz eta batez ere literatur munduko ballabi-deak aztertuz eta bere eginez.
- Hizkuntza barrendik ezagutzen eta hobetzen joatea.
- Hizkuntza kultoa, zientifikoa pausoz pauso asimilatzen joatea, gero edukin zientifikoak eta jakintza mailakoak hartzen joateko.

Beraz, orain hizkuntza *komunikaziorako* bide eta *jakintza, eza-gupenak, pentsamenduak* jasotzeko bitarteko izango da.

Baina nola integratu euskal mundura euskara ez dakien ikaslea edo oso motel dakiena? Bere gurasoek euskarazko irakaskuntza eman nahi badiote, gurasoen asmoa eta nahia bete egin behar du eskolak eta denborak eta esperientziak erakutsi duenez posible da, batzuetan zailtasunak izaten diren arren.

Lehen eztabaldatzen bazen ere, gaur egun ez dago zalantzarik, inmertsioa dela metodorik onena. Euskal munduan txiki-txikitatik murgildu ikaslea. Erreferentzia garbiak eman. Ona litzateke lehenengo hilabeteetan andereño laguntzaile bat edukitzea, erderaz egingo diona eskolara ohitu arte, lagun berriak egin arte eta euskararen lehenengo ezagupenak lortu arte. Ikaslea laster konturatzen da an-

dereño batarekin euskara erabili behar duela eta bestearekin gaztelera. Fenomeno hau etxe askotan ematen da gurasoetako bat erdal-duna eta bestea euskalduna denean. Umeak bi hizkuntzak ikasten ditu eta batekin euskaraz eta bestearekin erdaraz hitz egingo du, nahasketarik sortu gabe eta zuzen, okerrik gabe. Renzo Titonek ere garbi dio bere "*Bilingües a los 3 años*" liburuan, umearentzat oso erraza dela bi eta hiru hizkuntza ikastea 3-4-5 urterekin, erreferentzia garbiak badauzka.

Beraz, ama-hizkuntza gaztelera duen ikaslearekin golan esan ditugun bide guztiak erabili beharko ditugu (ahozko tradizioa, ipuin mundua, komunikazioa, hizkuntza aberatsa, testu tipologia, literatur ballabideak...) eta gehiago oraindik.

3. Hizkuntzalaritzako teoria desberdinak

Hizkuntzalaritzan, beste disziplinetan bezala, teoria ugari egon dira historian zehar eta gaur egun ere teoria bat baino gehiago dago.

Gure gazte denboran, eta batez ere hizkuntza klasikoak (latina eta grekoa) ikasi genituenen artean, Gramatika klasikoa erabili genuen hizkuntza aztertzeko oinarrizko tresna bezala: subjektua eta predikatua ziren ardatz nagusiak, eta aditzak esaten zizun zein zen subjektua, berarekin konkordantzia egon behar baitzuen, nahiz hau aktiboa, pasiboa edo perifrastikoa izan. Baina puntu hauetara iristeko, lehenengo deklinabidea, aditza, perpausak eta hainbat gauza ikasi behar zenituen.

Geroztik korrante asko egon dira, gaurko zenbait antigramatika-zale ere tartean delarik.

3.1. Mende honetako korrante nagusienak laburki aztertuz, korrante estrukturalista ikusiko dugu lehenbizi: *Saussure* eta *Sapir*. Baikoitza bere bidetik, baina antzeko ondorioetara iritsi ziren. Hauek "azaleko estrukturaz" hitz egiten zuten. Esaldiak eta hizkuntz produkzio guztia estruktura txikiagoz osatuta dago "*sintagmaz*" hain zuzen ere. Horregatik unitate linguistikoen "*egituraren*" azterketa erabiltzen dute. Sinkronia-diakronia eta beste hainbat bikote erabiltzen zuten hizkuntza aztertzeko.

Sapir-en ustez hizkuntzak komunikazio eginkizun bat betetzen du eta irudikapen (errepresentazio) eginkizun bat ere bai.

Baina batez ere sozializazio eginkizuna azpimarratzen du: hiztun taldearen kohesioa (edo batasuna) eta nortasunaren garapena.

Estrukturalismoan oinarrituz eginda egongo litzateke "Jo ta Ke" Jose Joan Txabarriren euskarazko metodoa.

- 3.2. Ondoren *Pragako Hizkuntz Zirkulua* deiturikoa dator (Jakobson, Trubetzkoy, Benbeniste, Martinet...) *Europako estrukturalismoa*. Hizkuntzaren eginkizuna bi ataletan banatzen dute:

Funtzio semantikoa (barne funtzioa): agentea, determinatzailea...

Funtzio komunikatiboa (kanpo funtzioa): funtzio poetikoa, espresiboa edo emotiboa, konatiboa...

Hauek izan ziren Fonologiari egundoko garrantzia eman ziotenak.

- 3.3. Konduktistak (Skinner). Honek "hizkuntz jokaera" (*verbal behavior*) izena asmatu zuen. Hizkuntza ere jokaera bat gehiago bezala da. Jokaerak alda daitezke eta alde batera edo bestera bideratu, horretarako *estimulua eta errefortzu positiboa* erabiliz.

Skinner-ek bi analisi mota erabiltzen ditu hizkuntza aztertzerakoan:

Analisi funtzionala: komunikazioa, estimulua-erantzuna, sentimenduak azaltzea...

Analisi formala: arau sintaktikoak, lexikoa...

Beraz, konduktismoak uste du hizkuntza estimulo bidez hobetu, ikasi eta sakondu daitekeela.

"Jalgi hadi" metodoak hemendik zerbait edukiko luke eta "Asimil" metodo ezagunek ere bai.

- 3.4. "Gramatika sortzailea eta eraldatzailea". Chomsky da korrante honen sortzailea eta iraultza handi bat ekarri zuen hizkuntzalarietara. Oraindik ere asko dira bere jarraitzaileak. Honek dioenez "edozein hiztun gai da esaldi kopuru infinitu bat sortu eta ulertzeko, elementu edo unitate kopuru mugatu bat erabiliz" (sormen edo kreatibitate printzipioa). Gainera, ikasten ari den haurrek entzuten duenarekin lor dezakeen informazioa ez omen da nahikoa gero hitz egitean erabiltzen dituen egitura konplexuak lortzeko. Hori guztia posible egiten duena gizakiak izate hutsagatik dugun jaiotzetiko gaitasuna da, guztientzat amankomuna

dena, eta parametro desberdinen arabera munduko hizkuntza desberdinetan desberdin gauzatuko dena. Barne jakinduria horri *gramatika unibertsala* deituko dio.

Chomskyk hizkuntza barrendik aztertu nahi du, azaleko es-
trukturen azpitik dauden erregelak edo arauak aztertuz. Horre-
gatik esaldien azpian beste esaldi batzuk daude, hauek sortzeko
sustrai bezala erabili direnak eta horrela milioika eta milioika
esaldi topatuko genituzke eta esaldi berriak sortzeko gai egingo
ginateke. Eta ez zaio arrazoirik falta.

Euskaraz, adibidez, perpaus kontzesiboak honela egiten dira:

- *Nahiz eta zuk egia esan, nik ez dizut sinestuko.*

Hau bera beste modu hauetara ere esan daiteke eta per-
paus kontzesiboa izaten jarraitzen du:

- *Zuk egia esan arren, nik ez dizut sinestuko.*

- *Zuk egia esanda ere, nik ez dizut sinestuko.*

- *Zuk egia esanagatik, nik ez dizut sinestuko.*

- *Zuk egia esaten baduzu ere, nik ez dizut sinestuko.*

Gramatika sortzailearen arabera ondorengo bariante hauek
perpaus kontzesiboak ez izan arren, gauza bera esateko balla-
garri izan daitezke:

... *esan, esan, baina nik ez dizut sinestuko.*

... *esan, esan, nik ez dizut sinestuko eta.*

Alferrik ari zara, nik ez dizut sinestuko eta.

Honek hizkuntzaren aberastasuna eta ugaritasuna agerian
jartzen digu eta formula monotono eta pobreetatik ihes egiteko
balio digu.

Chomskyk kompetentzia eta errealizazioa alpatzen ditu.
Kompetentzia izango litzateke edozein hitzunik duen hizkuntza-
ren ezagupena, hizkuntz ekintza edo errealizazio bat egitera
doanean. Errealizazioa da kompetentzia hori praktikan jartzea,
gauzak egiten jakitea.

Chomskyk zabaldu zuen perpausen azterketa egiterakoan
erabiltzen den arbola famatu hori. Análisi tradizionalen oina-
rritzen da, baina areago joaten da, azpiko esaldiak eta esanahiak
aztertuz eta analizatuz.

3.5. Testuen pedagogia (Culioli, Bronckart, Dolz: Ginebrako eskola). Eskola honen arabera berbaldia, testua osorik aztertu behar da. Testu antolatzaileak, testuari koherentzia eta kohesioa ematen dioten elementuak aztertzen dira. Testu mota ezberdinak bereizten dira, bakoitzaren berezitasunak eta ezaugarriak azpimarratuz.

Culiolik, adibidez, dio testu kultoak aztertzen direla eta berak proposatzen du testu mota guztiak aztertu behar liratekeela: testu mintzatuak, umeenak, akatsez betetakoak, literarioak... intonazio, keinu, sarrera hitzak eta guzti (*ondo da, hemen duzue...*) eta enuntziazioaren testuingurua ere bai aztertu behar litzateke (hizketa lagunak eta beren arteko erlazioak).

Erreformak ere Euskal Herriko *Oinarrizko Curriculum Diseinuan* batez ere korronte honi jarraitu dio, eta gaur egun zenbait jenderen artean modan dagoen korronte hau hobetsi du.

Korronte honen izenean batzuek gauzak urrutiegi eraman dituzte, hizkuntza azterketa eta ikasketa guztia testuetan soilik oinarrituz eta ume txikiei ere testu periodistikoak, entziklopedikoak edo jakintzazkoak eskainiz, ipuinak, kontakizunak, narrazioak, eta abar baztertuz.

4. Metodologiarik egokiena

Korronte guztiak kontuan hartuz, koktel eklektiko bat egiten duena, huraxe izango da metodologiarik egokiena.

Hizkuntzak barruko elementu guztiak ondo lotu behar ditu. Hizkuntzaren egitura edo estruktura guztiak identifikatu eta praktikan erabili beharko ditu (Estrukturalismoaren teoria eta praxia). Horretarako, elementu horiek ezagutu egin behar dira eta zuzen erabili (Chomskyren kompetentzia). Ongi erabiltzeko akatsak zuzendu, pobretasunak aberastu, ezagutzen ez dituenak ezagutu eta beti motibatuz egin beharko dugu ikaslea, hobetzen joan dadin (Skinner-en estimulua eta errefortzu positiboa). Eta azkenik, ikaslea kozkortu denean, eta hizkuntza zientifikora hurbildu behar duenean, testu mota aberatsak emango dizkiogu, trebatu dadin eta ikasketarako bide ere gerta dakion hizkuntza (Testuen pedagogia).

5. Haurraren hezkuntza: langintza konplexua

Lehen Hezkuntzaren oinarritzko xedea haurraren garapen pertsonala bultzatzea da, dagokion gizarte taldean integra dadin, eta bertan era autonomo eta sortzailean jardun dezan.

Xede honen arabera, Lehen Hezkuntzan elkarrekin lotuta dauden hiru helburu bereiz ditzakegu:

1. Ikaslea bere inguruan bizitzeko eta modu autonomoan jarduteko gai bihurtzea. Horretarako eskolak gaitasun hauek landu behar ditu: behaketarako, interpretaziorako eta gogoeta kritikorako gaitasuna, ikaslea horrela iritzi pertsonalak lantzeko gauza izan dadin.
2. Ikaslearen sozializazioa lortzea, elkarbizitza demokratikorako jarraera egokiak barneratuz. Horretarako beharrezkoak izango dira adierazpen eta komunikazio gaitasunak garatzea. Baita pertsonon arteko elkarbizitza arautzen duten oinarritzko balioen estimu eta garapena ere. Eta ezingo dugu ahaztu ikasleak bere ingurua ezagutzeko gaitasuna lortzeaz gain, inguru horretan arduraz eragiteko gaitasuna ere bereganatu behar duela.
3. Azkenik, aurreko bi xedek lortzeko, hirugarren bat aipatu behar da, oinarritzko tresnak eskuratzeari buruzkoa, izan ere, eskolaratzeak lortu behar baitu haurrek modu ziur eta funtzionalean oinarritzko ikaskuntzak bereganatzea gai hauei dagokienean:
 - a) Hizkuntz mota desberdinak interpretatzea eta adierazpen ballabideak erabiltzea; lan honek ikasleari eskolara sartu aurretik daukan komunikazio gaitasuna hobetzen lagunduko dio.
 - b) Ingurunea interpretatzeko eta bertan era aktibo eta kritikoa esku hartzeko behar dituen kontzeptuak, prozedurak eta jarraerak lortzea.
 - c) Inguruneko kulturarekin identifikatzeko eta bertako gizarte bizitzan era indibidual eta kolektiboan esku hartzeko beharrezko diren esperientzia afektibo, motore, sozial eta kognitiboak garapena.

6. Lehen hezkuntzako ezaugarriak

Lehen Hezkuntza Haur Hezkuntzaren jarraipena da, eta Haur Hezkuntzan hasitako ikaskuntza instrumentala menderatzea du helburu, baina nortasun, motrizitate eta harreman mailan eman diren pausoen jarraipena egitea ezinbestekoa dela ahaztu gabe. Ikaskuntza instrumental honek esan nahi du oinarritzko trebetasunak, bereziki irakurketa eta idazketa, menderatu beharko dituela ikasleak. Baina pertsonaren garapen integrala areagotzen duten gaitasunak ere azpimarratu behar dira Lehen Zikloan. Nortasunaren bost eremuok garatu eta sendotu nahi dira ziklo honetan: adimena, mugimendua, oreka pertsonal eta afektiboa, pertsonen arteko harremana eta integrazioa gizartean.

7. Ikaslearen ezaugarriak

Lehen Zikloko ikasleak irakaslearekiko dependentzia handia du oraindik eta etengabeko laguntza beharko du pausoak bakarka eta ziurtasunez ematen has dadin. Puntu hau gogoan edukita, haurri ahalegin berezia eskatu beharko diogu lan bakoitzaren aurrean, bizitzarako autonomia lortzen joan dadin. Lanak ez dizkiogu beti prestatuegiak eta errazegiak emango. Bere ahaleginez eta bere kabuz lanak burutzen eta gauzak deskubritzen lagundu behar diogu, horrela, aurrez buruan dituen egiturak aldatzen eta berritzen joango da. Haurra heldutasunera zuzendu nahi badugu, zailtasunak ere ipini egingo dizkiogu, ez zailtasun menderaezinak, baina bai zailtasun errealak, aurrez aurre jarri eta gainditu beharko dituenak. Eta gure laguntza beti bere ahaleginaren lagungarri izango da eta behin ere ez berak egin behar lukeen ahaleginaren ordezkotik.

Hasitako lanak bukatzen ikasiko du haurrak. Bakoitzak bere abiadura dauka lanean eta irakasleak abiadura hori errespetatu egingo du, ahal duen neurrian, inori eskatu gabe dezakeena baino lan gehiago.

Garrantzikoa da, era berean, lanak txukun egiten ikastea. Letra argia eta irakurterraza egiten irakatsi eta horren garrantzia azpimarratuko diogu haurriari, norberaren idazkera eta nortasuna errespetatuz.

Adin honetako ikasleen arteko dibertsitatea ere azpimarratu beharra dago. Ikasleen artean desberdintasun nabariak daude maila hauetan. Dibertsitate hau hiru mailatan ematen da bereziki:

- a) *Hizkuntza*. Haurrak jatorri desberdinetakoak direnez, euren hizkuntza maila ere oso desberdina da: batzuek guraso euskaldunak, beste batzuek guraso erdaldunak, beste batzuek gurasoetako bat euskalduna eta bestea erdalduna dute... Egoera anitz honen ondorioz, ikasleek euskarari duten gaitasuna ere anitza da, eta desberdintasun handiak daude beraien artean ezagutza, erabilera zein motibazio mailan.
- b) *Egoera soziala*. Egoera sozialak ere eragina du umeen bizitzako esperientzietan. Ez beti, baina askotan bai, maila sozial altuagokoek esperientzia gehiago eta dibertsifikatuagoak izan ohi dituzte, honek umeen adimen ahalmenean eragina izaten duelarik.
- c) *Garapen pertsonala*. Haur guztiek ez dute heldutasun maila bera izaten lehen ziklori iristean. Batzuek bai nortasun, bai adimen eta bai komunikazio aldetik heldutasun nahiko garatua dute bitartean, beste batzuek dexente beranduago lortzen dute heldutasun maila hori. Horregatik eskolak kontuan hartuko du haurraren izaera anitz hori.

8. Haurraren fantasia mundua eta mundu erreala

Haurra sei-zazpi urterekin erraz barneratzen da mundu fantastikoan. Horregatik, oso gustukoa du ipuin fantastikoen eta mitologikoen mundua, eta abentura eta gertaera harrigarriak islatzen dituenak. Horregatik, ipuinak bere lekua izan behar du adin honetan, ikasleak, mundu fantastiko horretan murgilduz, goza dezan, eta, era berean, irakurketan trebatzeko bitarteko izan dadin. Honekin batera, ipuinen haritik hipotesiak egin ahal izango dituzte (euren ezagutzak eraikitzen joan daitezkeen), ulermena lantzeko aukera izango dute, lexikoa, iritzi kritiko eta pertsonala emateko parada ere bai...

Bestalde, haurraren mundu erreala ere abiapuntu egokia da hizkuntzaren zenbait aspektu lantzeko. Interesgarria da haurrak bere eguneroko asmoak, kezak, zalantzak, pozak, haserreak, beldu-

rrak... islatzeko hizkuntza eta honen bitartekoak menderatzea eta egoera errealetan behar dituen hizkuntz baliabideak eta funtzioak erabiltzeko trebe izatea. Hizkuntza funtzionala eskainiko zaio ikasleari, espresio eta esamolde bizi eta egunerokoak ezagutzera emanez.

Van Eck-ek irekitako bidetik datozen hizkuntz funtzioak zerrenda berezi batean eskainiko ditugu lan honen bukaeran, eranskin gisa. Zerrenda hori hobetu, luzatu edo zehaztu nahi duenak lan bikaina dauka egiteko.

Horrez gain, mundu errealean dauden testu mota desberdinak, haurrek eguneroko bizitzan topatzen dituztenak, eta hauetan erabiltzen den hizkuntza, hurbilduko zaio haurrari. Era honetan, azalpenak, literatur testuak, olerkiak, argudioak, gutunak, instrukzioak... ongi etorriko zaizkio, haurra hauen funtzionaltasunaz eta erabilgarritasunaz konturatzen joan dadin.

9. Irakurketa eta idazketa

Lehenago esan dugun bezala, adin honetako ikaslearen helburu garrantzitsu bat ikaskuntza instrumentalak menderatzea da, bereziki irakurketa eta idazketa. Irakurketa eta idazketa menderatzea oinarritzkoa da, gero gaitasun horien bitartez lortuko baititu haurrak ezagutz handiago eta sakonagoak. Izan ere, gizarte honetan, irakurketa eta idazketa menderatzen ez dituen pertsonak nekez egin ahal izango du aurrera eskolan eta gizartean.

Adituak bat datoz ondorengo baieztapen honekin: haurrei zenbat eta lehenago irakatsi, hobe (balidin eta modu egokian egiten bada, jakina). Haurrek 0-6 urte bitartean ahalmen handiagoa dute ezagutzak barneratzeko, eta adin horretatik aurrera ahalmen edo gaitasun hori gutxituz doa. Honen ondorioz, idazketaren irakaskuntza, eta batez ere irakurketarena, geroz eta lehenago hasteko joera ari da nagusitzen gure eskoletan. Kontuan hartu behar da, bestalde, komunikazioaren munduan bizi garela eta haurrak txiki-txikitatik duela hizkuntza idatziaren erreferentzia: telebista, prentsa, kartelak... Horrela, eskolan ere, haurrak idazketara, eta batez ere irakurketara, lehenago hurbiltzeko ahalegina geroz eta hedatuagoa da.

10. Lehen hezkuntzako helburuak

- Sentitzen dutena eta ezagutzen dutena era koherentean ahoz adierazteko ahalmena lortzea.
- Edozein motatako mezuak sortzeko eta ahoz emateko gai izatea. Horretarako lortu beharrekoak:
 - Garbi hitz egitea denek ulertzeko moduan.
 - Ozen hitz egitea, solaskide edo entzule guztiek entzuteko moduan.
 - Ahoskaketa eta intonazio egokia erabiliz hitz egitea.
 - Keinuak eta gorputz espresioa esaten ari den horretara egokitzea.
 - Hitz eta esamolde egokiak erabiliz hitz egitea.
 - Besteen azalpena edo diskurtsoa errespetuz eta aditasunez entzutea, haien hizketarako txanda gordez.
- Zikloari dagokion hiztegi aberats eta egokia ezagutzea eta erabiltzea.
- Fonemak ondo ahoskatzea eta hitzak lotzen direnean euskal fonetikaren legeak egoki aplikatzea. Adib.: *Ez zuen irabazi* (etzuen).
- Ahoz emandako mezuak ulertzeko gai izatea, horien zailtasuna gero eta handiagoa izanik.
- Besteek esandakoa ulertzea, interpretatzea, laburtzea eta mezu hori bera beste norbaiti emateko gaitasuna izatea.
- Gelan lantzen diren gaiak (interesguneak), ipuinak, edozein motatako irakurgaiak eta elkarrizketak ulertzeko gai izatea, beraien muina edo funtsezko mezua jasoz.
- Ipuin eta fantasia mundutik mundu konkretu eta abstraktura pausoak poliki-poliki ematen hastea, hala nola: matematikara, hizkuntzara, irakurketa-idazketara, inguruaren ezaguerara, eguneroko bizitzara...
- Ahoz kontatutako (edota irakasleak ozenki irakurritako) ipuina ahalik eta osoen jasotzeko gai izatea, muina eta elementu osagarriak bereiziz eta memorizatuz.

- Fonema guztiak eta hauen grafia pixkana-pixkana ezagutzen joatea.
- Ziklo osoan zehar irakurketa eta idazketa mekanikoki menderatzea, garbi irakurtzera iritsiz, intonazio egokia emanez eta hitzak ondo ahoskatuz.
- Besteek sortutako mezu idatzi errazak ulertzeko gai izatea.
- Irakurritakoaren ulermena eta interpretazioa lantzen hastea.
- Irakurketarako zaletasuna sortzea.
- Espresio idatzia erabiltzeko gogoia sortzea, bereziki besteekin komunikatzeko tresna edo bitarteko modura.
- Nork bere mezuak besteei transmititzeko idazketa erabiltzen hastea.
- Irakurketa eta idazketa pertsonok elkarrekin komunikatzeko tresna dela konturatzea eta honen balioaz jabetzea.
- Irakurketa eta idazketa gauza berriak ikasteko eta jakinduriarako bide direla ohartzea.
- Idazketako pausoak ziurtasunez ematea, ortografia arauak poliki-poliki bereganatuz.
- Letrak garbi eta txukun idazten ikastea, paperean behar diren espazioak eta tarteak utziz.
- Mezu idatzi errazak sortzeko gai izatea: ipuinak, abisuak, oharak, gutunak, deskribapen laburrak, iragarkiak...
- Euskal gramatikako oinarriko arauak bereganatzea eta zuzen aplikatzea hizkuntza idatzia nahiz ahozkoa erabiltzean.

11. Lehen Zikloko edukiak

Euskara Arloko edukiak aipatzerakoan hiru eduki mota bereziko ditugu: prozedurazkoak, kontzeptuzkoak eta jarrerazkoak.

Prozedurazko edukiak

Ziklo honetan prozedurak izango dira bereziki nabarmenduko direnak, adin honetako umearen hizkuntza erabiltzean oinarritzen balta batez ere, eta kontzeptuzko edukiak ere sarritan prozeduren bidez barneratuko baititu ikasleak.

Ulermena lantzeko prozedurak

- Komikien irakurketa eta bertako ideia, sentimendu eta bizipe-
nen interpretazioa.
- Komikietako gertaeren eta ikaslearen bizitzako esperientzien ar-
teko erkaketa.
- Komikian irakurritako testuaren eta ikusitako irudien azterketa,
elkarrizketa eta laburpena.
- Testu egokien irakurketa fonemak eta grafiak elkarrekin lotuz.
- Zenbait ideia edo kontzepturen irudikapen grafikotik abiatu eta
idatzizko adierazpenera heltzea, esanahia hobeto ulertzearren.
- Ipuinen irakurketa gauzatzerakoan aurrehipotesiak egin eta es-
pektatibak sortzea, irakurri ondoren espektatiba horiek bete di-
renentz egiaztatuz.
- Ipuinaren inguruan galde-erantzunak eta jarduera praktikoak,
ulermena sakontzearren.
- Igarkizunen analisia, barneko logikatik abiatuz asmagaia aurki
edo asma dezaten.
- Testu mota desberdinen identifikazioa eta interpretazioa.
- Abestietan eta olerkietan edertasun sentsazioa bereganatzea.

Ekolozpenerako prozedurak

- Aho hizkuntzako esamolde eta egitura espontaneoaren analisia
eta erabilera komikien bidez.
- Komikiko hizkuntzatik hizkuntza narratibora dagoen aldearen az-
terketa.
- Sentimenduak, nahiak, asmoak, kezak... adierazteko ohizko
formula eta esamoldeen azterketa eta erabilera (hizkuntz
funtzioak) (ikusi lan honen bukaerako eranskina).
- Lexikoa aberasteko ahaleginak, hitz berrien esanahia ulertuz eta
norberak sortzen dituen testuetan hitz berri horiek erabiltzen
saiatuz.
- Ahoz edo idatziz komunikatu nahi den edukiaren aurreziazko
analisia.
- Testuaren planifikazioa:

- Komunikatu nahi den edukiaren aukeraketa, komunikazio egoera kontuan hartuz (nori zuzendua dagoen, zertarako...)
 - Edukiaren antolaketa, ideiak eta sentimenduak argi eta ordenatuta adierazteko.
- Testuaren lanketa aurreko pausoak gogoan edukiz eta beste puntu hauek ere kontuan hartuz:
- Egitura gramatikalak zuzen erabiltzea.
 - Ortografi arauak zuzen erabiltzea.
- Ahozko komunikazio egoeretan keinuak, mugimenduak, intonazioa eta abar zaintzea.
- Idatzizko komunikazio egoeretan letra mota, txukuntasuna, argitasuna eta abar gogoan edukitzea.

Ulermenerako eta ekoizpenerako prozedurak

- Informazio iturrien erabilera: gelako liburutegia, fitxategiak...
- Informazioa jaso ondoren, beronen lanketa: lan monografikoa xumeren bat egin, hormirudiak, azalpenak, laburpenak...
- Hiztegia erabiltzen hasi irakaslearen laguntzaz (Lehen zikloan).
- Irakurtzeko ohitura garatzen hasi, informazio iturri eta atseden edo gozamen pertsonal bezala.

Testuen birmoldaketarako eta manipulaziorako prozedurak

- Testuen aldaketa, helburuaren, bidearen eta abarren arabera: komikia idatziz zein ahoz, elkarrizketa bidez nahiz modu narratiboan.
- Testuen manipulazioa, hauen luzapena, hitzen, hitz multzoen edota esaldien ordezkaketa...
- Eduki zenbait hainbat modutan adieraztea: ahozkoa idatziz, marrazki bidez edo grafikoki; idatzizkoa ahoz edo marrazki bidez...

Kontzeptuzko edukiak

Idazketako konbentzioak

- Letra eta fonemen arteko korrespondentzia.

- Idazkeraren direkzionalitatea, zuzentasuna irudizko marra bati jarraituz, marren artean tarte egokia utzi beharra, hitzen banaketa, loturak...
- Letra idatziak har ditzakeen forma desberdinak: maiuskula/minuskula; inprentako letra normala, etzana, beltza, eskuzkoa edo kalligrafikoa...
- Puntuazio zeinuak. Intonazioak eta pausak. Zeinu horien eginkizuna.

Testuingurua eta hiztunak

- Komunikazio egoeraren ezaugarriak: solaskideak, unea, lekua, komunikazio mota, helburuak...
- Interesguneari buruzko lamina baten aurrean elkarrizketa irekiak: umeen azalpenak, norberaren iritzia aldeko argudioak, galderak, erantzunak, interpretazio desberdinak...
- Komunikazioaren elementu linguistikoak eta ez linguistikoak (testua, marrazkiak eta argazkiak, gorputz jarrerak eta mugimenduak), antzerkiaren, abestien, jokoaren... bidez.

Testuaren antolaketa

- Testu mota desberdinak: komikia, ipuina, azalpen testuak, instrukzioak, albisteak, abestiak, olerkiak, hitz jokoak, zotz egiteko formulak, iragarkiak...
- Testuaren esanahia eta plana. Testu mota batzuen edukiaren banaketa eta eskema: gutuna, ipuina, azalpena, bertsoak, iragarkia, eskulan zenbaiten prozesuaren azalpena (instrukzio testua). Testuen zatien arteko loturak eta harremanak (denborazko antolatzaileak eta lotura desberdinak).
- Testua osatzen duten zatien ordenaren garrantzia.
- Testuan osagarri diren irudien garrantzia: grafikoak, marrazkiak, argazkiak...
- Testuaren antolaketa orrian: lerroak, tarteak...

Hitzaren morfologia eta perpausaren sintaxia

- Lexikoa: hitzen sorkuntza, familia bereko hitzak, sinonimoak, antonimoak...
- Oinarrizko deklinabide kasuak.

- Hitza eta perpausaren kontzeptua: hitzen ordena perpausean.
- Aditzaren oinarriko formak. Aditz denboren erabilera zuzena, hauen arteko desberdintasunak eta bakoitzaren erabilera.

Jarrerazko edukiak

Hizkuntzaren balorazioa

- Hizkuntzaren balorazioa komunikazio beharrak asetzeko tresna ezin hobea bezala.
- Ahozko komunikazioa ematen den egoeretan parte hartzeko prest azaltzea, eta ahozko hizkuntzak elkarren arteko harremanetarako tresna bezala baloratzea.
- Hizkuntzaren alderdi ludikoa eta sortzailea baloratzea.
- Hizkuntza idatziaren balorazioa eguneroko bizitzan ongi moldatzeko beharrezko tresna bezala. Eta, era berean, dibertsio bide eta atsegin iturri bezala.
- Hizkuntza idatziaren arauetikiko errespetuzko jarrera.
- Lexikoaren alorrean zehaztasuna eta aberastasuna lortzeko ahalgina.
- Euskara esparru guztietan erabiltzeari buruzko jarrera positiboa eta aktiboa.

Besteen ekoizpenen aurrean eduki beharreko jarrerak

- Besteen idelen azalpenaren aurrean jarrera irekia eta errespetuzkoa.
- Jasotzen dituen mezuekiko jarrera kritikoa, arraza, sexu, klase eta beste edonolako bereizkerien aurrean sentsibilitatea azalduz.
- Gizarteko elkarbizitzan eta komunikazio egoeretan ezarrita dauden arauetikiko errespetua.
- Besteen mezuekiko interpretatzeko eta hauei erantzuteko jarrera irekia.
- Besteen mezuen kalitatea estimatzea koherentziari, egokitasunari eta zuzentasunari dagokionean.
- Elkarrizketetan errespetuzko jarrera azaltzea eta hitz egiten hasteko txanda gordetzea.

Norberaren ekoizpenen aurrean eduki beharreko jarrerak

- Koherentziari, egokitasunari eta zuzentasunari dagokionean nor bere testu idatziak berrikusteak duen garrantzia baloratzea.
- Testuak idatziz aurkezterakoan garbitasuna eta ulergarritasunaren balorazioa.
- Norberaren ahozko mezuen koherentzia, zuzentasuna eta egokitasuna baloratzea, komunikazio jatorrago lortzeko bitarteko bezala.
- Ahozko hizkuntzak elkarren arteko komunikazioa errazteko dituen baliabide propioak erabiltzeko jarrera eta zaletasuna (keinuak, gorputz mugimenduak...).
- Ahozko azalpenak ematerakoan zehaztasuna eta argitasuna.
- Komunikazio arauen balorazioa eta errespetua.
- Gaizki esanak zuzentzeko eta euskara jatorrago eta ederrago erabiltzeko ahalegina eta gogoia.
- Idazterakoan zuzentasun ortografikoa eta hitz egiterakoan zuzentasun fonetikoa lortzen joateko joera.

Interesak eta ohiturak

- Literatur testuekiko, hots, ipuin, olerki eta abarreko interesa, norberaren aberastasun eta atsegin iturri den neurrian.
- Antzinako ipuinen eta kondairen balorazioa herri baten ondare historiko eta kultural bezala.
- Testu literarioen balorazioa herri eta kultura baten espresio historiko, sozial eta estetiko bezala.
- Liburutegiaren erabilpena informazio iturri eta entretenimendu toki bezala, kontsultarako zein irakurketarako, bertan dauden arauak ezagutzuz eta errespetatuz.

12. Ebaluazio irizpideak

Hona hemen Lehen Zikloko Euskara arlorako ebaluazio irizpideak. Irakasleen esku geratzen da, euren curriculum diseinatzerakoan eta zehazterakoan, irizpide hauek ere euren errealitatera, hots, euren ikasleei, gelari eta eskolari egokitzea, egindako edukien sekuentziazioaren arabera.

Gogoan izan behar da Lehen Hezkuntzako Lehen Zikloan prozedurazko edukiak direla garrantzitsuenak, haurrentzat, bere eboluzio psikologikoaren eraginez, zaila baita edukizko kontzeptuak bereganatzea eta, aitzitik, lan praktikoak, manipulaziozkoak, prozedurazkoak, erraz egin ditzake, ondo egiten dituen ala ez konturatuz. Beraz, ebaluazio irizpideen artean prozedurazko jardueren ebaluazioa izango da nagusi.

Baina jarrerak ere neurtuko ditugu, eduki multzo berezia osatzen baitute hauek ere. Haurren hezkuntza osatuagoa eta beteagoa izango da eskolak jarreraren atala lantzen eta neurtzen badu.

Hiru motatako eduki hauen ebaluazioa sarri egin behar da, eguneroko dinamikan behaketa lan berezia eginez. Baina hiru hilabetez behin azterketa sakonagoa egin beharko da gelan, edukiak jasotzen ari diren ikusteko eta batez ere helburuak lortzeko aurrerapausoak ematen ari garen edo ez aztertzeko.

Azken ebaluazioa Lehen Zikloaren bukaeran egin beharko da eta hori batez ere helburuak lortu ditugun ala ez ikusiko dugu, datorren ziklo berrirako haurrak prestatuta dauden ala ez aztertuz.

Hona hemen kontuan hartuko ditugun irizpideak:

- Bere beharrak, sentimenduak, usteak... argi eta era koherentean, azaltzen ditu.
- Ozen eta garbi hitz egiten du, solaskideek entzuteko moduan.
- Hitz egiten duenean, intonazio egokia erabiliz hitz egiten du.
- Hitz egiterakoan, egiten dituen keinuak eta gorputz espresioa esaten ari denera egokitzen ditu.
- Ahozko adierazpenetan hitz eta esamolde egokiak erabiltzen ditu.
- Solaskideen azalpenak arretaz eta errespetuz entzuten ditu.
- Hizketarako txanda gordetzen du.
- Interesgune bakoitzaren inguruan ikusitako hiztegia ezagutzen du eta bere adierazpenetan, idatzizkoetan zein ahozkoetan, erabiltzen salatzen da.
- Hitz egiten duenean edota ahos goran irakurtzen duenean, euskararen lege fonetikoak aplikatzeko ahalegina egiten du.
- Geroz eta zailtasun handiagoko mezuak ulertzen ditu.

- Besteek esandakoa ulertzen du eta gai da entzundako mezua, laburtuta, besteei adierazteko.
- Irakurritako testu mota desberdinen mezua ulertzen du: ipuinak, elkarrizketak, olerkiak, igarkizunak...
- Ipuinen mundua, fantasia mundua, eta mundu erreala bereizten ditu eta batetik bestera igarotzeko zailtasunik ez du.
- Ipuinen kontakizuna entzun ondoren, mezua ahalik eta osoen jasotzeko gai da, eta muina eta elementu osagarriak bereizten ditu.
- Fonema guztiak eta hauen grafia ezagutzen ditu.
- Badaki irakurtzen eta irakurketa ulerkorra egiten du.
- Ahots goran irakurtzen duenean intonazio egokia erabiltzen du eta hitzak ondo ahoskatzen ditu.
- Irakurterakoan sortzen zaizkion zalantzak argitzeko bideak bilatzen badaki.
- Badaki idazten, eta idazketaren oinarrizko arauak betetzen ditu.
- Idazten dituen testuak dagokien egiturarekin idazten ditu eta kohesio elementu egokiak erabiltzen ditu.
- Testuak egoera komunikatibora egokituta idazten ditu.
- Besteekin komunikatzeko testu idatziak erabiltzen ditu.
- Idatziz egiten dituen lanak txukun eta behar diren tarteekin egiten ditu.
- Perpaus bakuna osatzen duten oinarrizko elementuak identifikatzen eta bereizten ditu.
- Perpaus barruko elementuak ordenan erabiltzen badaki.
- Eskolako eta gelako jardueretan parte aktiboa hartzen du.
- Egoerei, gertaerei edota edozein gairi buruzko iritzi pertsonala agertzen du.
- Eskolak eskaintzen dizkion baliabideak erabiltzen ditu, hots, kontsulta liburuak, ordenagailua, bestelako materiala...
- Eguneroko jardueretan jarrera irekia agertzen du.
- Eskolako elkarbizitzarako arauak errespetatzen ditu, eta bere betebeharrak betetzen ditu.

13. Ikasleak euskararen jabe

Planifikazio hau guztia kontuan hartuz Euskal Herriko ikasleak euskararen jabe izango direla ziurtatzen badugu, ez da lan makala izango eskolak egin duena. Hizkuntzaren transmisioa bermatuko dugu eta gizarte elebidun bat lortuko dugu. Tartean hutsuneak eta akatsak ere egongo dira, baina gizarteak berak nolabaiteko oreka lortuko du eta betidanik euskaldun izan direnak ez dira zalantzarik beterik joango hirira ulertuko ez dieten beldurrez.

Irakaskuntzan egiteko dagoen lana izugarria da, itzela, esker-ga... Baina merezi du salatzea.

14. Irakurzaletasuna hizkuntzaren lagungarri

Hasieran esan dugun bezala irakurzaletasuna hizkuntza ikasteko bitartekorik indartsuenetakoa da. Pozik eta gozatuz irakurtzen duen haurra, haur zoriontsua da. Liburuan eta berauetako istorioetan bilatzen du bere jakinahiak eta antsiak behar duten oxigenoa. Irakurtzea ez da berarentzat betebeharrak, bizitzeko behar duen elikagai bat baizik edo atseginez eta zorionez beteriko jolas bat agian. Irakurtzeko zaletasuna piztu zailen haurra ez da aspertzen eta istorio bat bukatu orduko beste baten bila hasiko da, istorio horietan aurkitzen baitu bizitzaren sekretua. Eta irakurketak hizkuntzaren kutxan sartzen du umea konturatu gabe, kutxa horretan harribitxiak, perlak, urrezko koroak... aurkitzen dituelarik. Bizitzaren sekretuak bezalaxe, hizkuntzaren sekretu guztiak ere istorio horien barru-barruan txertatuta daude eta umeak konturatu gabe deszifratzen ditu eta bereganatzen. Askok irakurtzen duen haurra hizkuntza aberats baten jabe bihurtzen da bera konturatu ere egin gabe eta aldi berean ederki pasatzen du. Ez al da hau hizkuntza aberasteko eta hobetzeko sistema paregabea? Baina, honek ere aurrebaldintza bat eskatzen du: irakurtzen den historia ulertu egin behar da, hau da, hizkuntzaren gutxieneko ezagupen bat eskatzen du. Horregatik da hain garrantzitsua hizkuntzaren irakaskuntza modu egoki batean planifikatzea eta, ezagupen malla egoki batera iritsitakoan, ikasleak irakurtzera bultzatzea, azken honek hizkuntzaren irakaskuntzari, oztopo egin ordez, lagundu egiten diolako neurri handi eta pentsaezin batean.

Eranskina

Hizkuntz funtzioak eta funtzio hauetako bakoitzari dagozkion hizkuntz formarik erabilienak:

EGOERAK	HIZKUNTZ FUNTZIOAK	HIZKUNTZ FORMAK
Agurrak	Gela batean sartzerakoan	<ul style="list-style-type: none"> - Egunon! - Egunon denoi! - Arratsaldeon! - Arratsaldeon denoi! - Eup!
	Adiskidetasuna, sinpatia	<ul style="list-style-type: none"> - Kaixo!
	Norbaitekin topo egiterakoan	<ul style="list-style-type: none"> - Zer moduz? - Kaixo, zer moduz? - Kaixo, aspaldikol - Kaixo, motel! - Zer moduz, aspaldiko? - Zelan zabilta? - Zelan hemendik? - Zelan zagoz? - Aupa! - Zelan?
	Aurreko galderetara erantzunak	<ul style="list-style-type: none"> - Ondo. - Oso ondo. - Ondo esan beharko. - (Ba), hainbeste(a)n. - Hementxe ba... - Ba, erdipurdika... - Oso txarto, oso gaizki. - Petral xamar, oso petral.
	Gelatik irteterakoan	<ul style="list-style-type: none"> - Agur, andereño!
	Bukaerako agurrak	<ul style="list-style-type: none"> - Gero arte. - Bihar arte. - Hurren arte. - Ikusi arte. - Ondo pasa. Ondo joan. - Ondo segi. - Ondo ibili. Ondo izan.

Aurkezpenak Informazio eskatzea

- Nor zara zu?
- Zein da zure izena?
- Nola duzu izena?

Informazio ematea

- Ni (Miren) naiz.
- Nire izena (Aintzane) da.
- Eta hau (Eñaut) da.
- Begira hau (Manex) da.
- Hau nire ama da.
- Kaixo, ni lker nauzu.
- Ezagutzen duzu nire ama?
- Hona hemen nire ama.

Ekarritakoak Arreta erakartzea erakustea

- Aizu, begira!
- Ikusi zer daukadan!
- Beitu! (Begira!)

Informazioa eskatzea

- Ene, zer daukazu?
- Aizu, zer daukazu hor?
- Zer da hori?
- Zer da hor daukazuna?

Informazioa ematea

- Begira, auto gorri bat daukat barruan.
- Poltsa barruan auto polit bat daukat.

Iritzia eskatzea

- Gustatzen zaizu?
- Zure gustukoa da?
- Zer iruditzen zaizu?
- Zer, polita da?
- Zer pentsatzen duzu?

Iritzia ematea

- Bai polita dala!
- Zein polita dan!
- A ze polita dan!
- Oso polita da.
- Zelako kotxe polita!
- Ez zait batere gustatzen!
- Ez da polita.

Nahiak: LOGU- Nahia adieraztea
 REA. Txotxon-
 giloa andereño-
 aren sorbaldan
 lo hartu nahian.

- Hau da logurea!
- Logurea daukat.
- Lo egin nahi dut.
- Lo egin behar dut.
- Lotara joan nahi dut.
- Zelako logurea!

Gonbidapena egitea

- Zatoz lo pixka bat egitera.
- Zatoz lo kuluxkatxo bat egitera.
- Hementxe egingo duzu lo.
- Joan koltxonetara eta egin lo.
- Zoaz koltxonetara lo xuxta bat egitera.

Ez kezkatzeko esatea

- Lasai egon, oraintxe eramango zaitut koltxonetara.
- Zaude lasai, ederki lo egingo duzu eta.
- Egon trankil.
- Ez kezkatu, oraintxe jarriko zaitut lo.

Negarra: Pan- Informazio eskaera
 pina negarrez
 dago.

- Zer gertatzen zaizu?
- Zer duzu?
- Zer pasatzen zaizu?
- Zergatik negar egiten duzu?
- Zergatik zaude negarrez?

Segurtasuna ematea

- Egon lasai, hori ez da ezer!
- Negarrik ez egin.
- Ala, ala, pasatu da.
- Trankil egon, ez da ezer izan.

Esnea eta Eskaintza egitea
 galletak

- Nork behar du esne gehiago?
- Esnea nahi duzu, (Ainitze)?
- Esne pixka bat?
- Galleta bat nahi duzu?
- Nork nahi du galleta?
- Galletarik behar duzue?

	Eskaintza onartzea	<ul style="list-style-type: none"> - Bai, galleta nahi dut. - Eman niri galleta bat. - Ekarri galleta gehiago.
	Eskaintza ez onartzea	<ul style="list-style-type: none"> - Ez, ez dut nahi gailetarik. - Ez dut behar gehiago. - (Orain) ez daukat gogorik. - Ez, hainbeste ez.
	Satisfakzioa adieraztea	<ul style="list-style-type: none"> - Hummm, ze gozoa dagoen! - Ederra dagol! - Gehiago nahi dut. - Ekarri niri gehiago.
<hr/>		
Nahiak: Txo- txongiloak jos- tailua nahi du.	Nahia, desioa adieraztea	<ul style="list-style-type: none"> - Kamioia nahi dut. - Kamioia utziko didazu? - Utzi kamioial!
	Nahia, desioa onartzea	<ul style="list-style-type: none"> - Bai, hartu kamioia. - Tori. - Bai, uzten dizut.
	Nahia, desioa ukatzea	<ul style="list-style-type: none"> - Ez, ez dizut uzten. - Ez, orain ez. - Ez, ez da zurea.
	Satisfakzioa, poza adieraztea	<ul style="list-style-type: none"> - Ze ondo. - Ederki ibiltzen da honekin, e, (Iker).
	Kexua (keja) adieraztea	<ul style="list-style-type: none"> - Zergatik ez? - Ba nik nahi dut.
<hr/>		
Nahiak: Txo- txongiloak, kel- nu bidez, pixa- gurea (txixala- rria) adieraz- ten du.	Informazioa eskatzea	- Zer duzu?
	- Zer gertatzen zalzu?	- Pixagurea al daukazu?
	- Txixalarri zara?	
	Informazioa ematea	<ul style="list-style-type: none"> - Bai, pixagurea daukat. - Bai, txixalarri naiz. - Ezin dut agoantatu. - Ezin dut gehiago.
Aholkua ematea	- Kontuz eta ez busti.	
Baimena ematea	- Bai, zoaz komunera.	

Joateko ordua	Informazio eskaera	<ul style="list-style-type: none"> - Noiz joango gara etxera? - Amatxo etorri da? - Amatxo noiz etorriko da?
	Informazioa ematea	<ul style="list-style-type: none"> - Laster joango zarete etxera. - Bai, amatxo kanpoan dago, erantzi mantala. - Oraintxe, batu dena eta goazen etxera.

— Asmoak adierazten	<ul style="list-style-type: none"> * Nik patinatzeko asmoa dut. * Patinatzeko asmotan nago. * Futbolera joateko asmorik ez dut.
— Asmoak galdetzen	<ul style="list-style-type: none"> * Arratsaldean zer egiteko asmoa duzu? * Zer egin behar duzu gaur goizean? * Reala ikustera joateko asmorik ba al duzu?
— Gonbiteari uko egitea	<ul style="list-style-type: none"> * Ez, ez, eskerrik asko! * Ez, eskerrik asko, beteta nago.
— Aholkuak ematen	<ul style="list-style-type: none"> * Ez ahaztu jertsea erosi behar duzula. * Hankak pedaletan ondo jarri behar dituzu. * Aurrera begiratu beti, ez gurpiletara. * Ondo eserita joanez gero... * Erori nahi ez baduzu...
— Pikutara bidali	<ul style="list-style-type: none"> * Joan hadi (zaitzte) haizea hartzera (pikutara denok)! * Denetik saltzen dut nik. Zatozte eta ikusi. Hong Kong-en egindako Irratiak, Kanariastik ekarritako ordulari merke eta bitxiak!
— Saltzailea eskaintzen	<ul style="list-style-type: none"> * Emaidazu ordulari bat. Zenbat da? * Irrati txiki bat, mesedez.
— Zerbait eskatzen	<ul style="list-style-type: none"> * Aizu! Ordulari hau ordubete atzeratzen da. * Aizu! Irrati honetan abotsak ez dira batera ulertzen.
— Erreklamatzten	<ul style="list-style-type: none"> * Noski, neskato, Kanariasko ordua ematen du eta.
— Aitzakiak jarri	<ul style="list-style-type: none"> * Nola ulertuko dira, ba? Txinoeraz ari dira eta.
— Ezinezkotzat jo,	<ul style="list-style-type: none"> * Zer diozu? Ez da egia izango! * Ezinezkoa da horil!

- harridura adierazi
- * Mola izan dalteke hori?
 - * Tira, tira! Nork esan dizu hori?
- Zerbait proposatu
- * Hemendik aurrera astegun batean bakarrik egingo duzue lan.
 - * Bai, ongi da.
 - * Bai, horixe.
 - * Ni ados nago (zurekin).
 - * Bat nator zurekin.
- Adostasuna adierazi
- * Oso ondo.
 - * Hori, hori.
 - * Bale, ados.
 - * Konforme!
 - * Ba ni ez nator bat zurekin.
 - * Ez, hori ez da horrela.
- Desadostasuna adierazi
- * Niri ez zait ondo iruditzen.
 - * Ez nago konforme.
 - * Ni ez nago ados zurekin.
 - * Ezta pentsatu ere.
 - * Zer dela eta?
- Arrazola galdetu
- * Zergatik diozu hori?
 - * Hori zergatik?
 - * Meri hala iruditzen zaidalako.
- Arrazola eman
- * Egun guztiak jai izatea nahi dudalako.
 - * Horrela hobeto dalako.
 - * Geldirik ez bazaude ez dakit zer egingo dizudan.
- Mehatxuak egiten
- * Hori egiten baduzu, zaplasteko eder bat emango dizut.
 - * Berriz zikintzen baduzu, ikusiko duzu...
- Gutxitzat jotzen
- * Oraindik holako kontuak sinisten dituzue?
 - * Hori sinistea ere!
 - * Nik ez dut holakorik sinisten.
- Zerbait proposatzen
- * Zer moduz sartuko bagina?
 - * Sartuko gara?
 - * Eta sartzen bagara, zer?
 - * Zergatik ez gara sartzen?
 - * Ba, holakoxe amuarraina harrapatu dut gaur.
 - * Ba, behin joan nintzen eta ... (bla, bla, bla)
- Ahoberokeriak esaten
- * Hori ez da ezer. Begira niri... (bla, bla, bla)
 - * Bai, hori baino handiagoa gertatu zitzaidan niri... (bla, bla, bla)

- Gutxitzat jo. Ez sinestu
 - * Bal, zera!
 - * Tira, tira...
 - * Hala, hala!
 - * Nik ez dut holakorik sinisten.
 - * Esatea ere.
- Inork egindakoa onartu
- Inork egindakoa ez onartu
- Beste inor aurkezten
- Informazioa eskatu
- Iritzia eman
- Agindu
- Iraindu
- Baimena eskatu
- Baimena eman
- Baimena ukatu
- Zerbait ukatzea
 - * Ez, ez dut nahi.
 - * Ezetz bal
 - * Ez, ez eta ez.
 - * Hori, inoiz ez.
 - * Hori inola ere ez.
 - * Ezta pentsatu ere.
- Eskaintza edo gonbitea egitea
 - * Eta zer moduz (zelan) hori egiten badugu?
 - * Eta hori egiten badugu, zer?
 - * Eta zergatik ez dugu hori egiten?
 - * Etorri nahi duzu nirekin?
 - * Ba al dakizu hori egiten?
 - * Nahi duzu biok egitea?
- Eskaintza edo gonbitea onartzea
 - * Benga, goazen hori egitera.
 - * Hori, hori! Oso ondo dago.
 - * Bai ados nago zurekin.
 - * Bai, noski, egingo ez dut ba.
 - * Eskerrik asko.
 - * Ez dugu ahaztuko.
 - * Zer egin dezaket.
 - * Zertan lagundu dezaket?
 - * Zer da egiteko dagoena?

- Eskaintza edo gonbitea alde alde batera uztea
 - * Bai zera, nik ez.
 - * Ez, nik ez dut parte hartuko.
 - * Ni ez noa zurekin.
 - * Ez, hori lelokeria hutsa da.
 - * Ba ez dakit.
 - * Ez, ez dut nahi.
 - * Eskerrik asko, baina ez dugu behar.
 - * Ez, nik ez.
- Eskaintza edo gonbitea onartzen den ala ez galdetzea.
 - * Zer iruditzen zaizu?
 - * Zer, onartzen duzu?
 - * Zer, konforme zaude?
 - * Zer, bai ala ez?
- Norik bere burua zerbait egiteko eskaintzea.
 - * Nik egingo dut hori.
 - * Orain niri tokatzen zait.
 - * Nik egin dezaket.
 - * Ni joan naiteke.
- Baten batek zerbait edo norbait gogoan duela aitortzea.
 - * Badakizu zerekin gogoratzen ari naizen?
 - * Zure loba Esther gogoan daukat.
 - * Gogoratzen al zara errekreoan nola busti zaitudan.
- Gauza bat ahaztu egin zaigula aitortzea.
 - * Ahaztu egin zait.
 - * Ez naiz gogoratzen.
 - * Ezta akordatu ere ez naiz egin.
 - * Ez zait burura etortzen.
- Zerbait posibletzat edo ezinezkotzat jotzea.
 - * Ez, hori ezin da.
 - * Hori ez da posible.
 - * Hori ezinezkoa da.
 - * Bai, hori posible da.
 - * Bai, izan daiteke, bai.
- Norbaitek zerbait egin behar duela edo ez duela egin behar adieraztea.
 - * Hori horrela egin behar da.
 - * Horrela egin behar duzu.
 - * Egin beharra daukazu.
 - * Zuk egin beharko duzu, ba.
 - * Nahitanahiez egin egin beharko duzu ba.
 - * Hori ez da egin behar.
 - * Ez duzu jo behar.
 - * Zuk ez duzu egin behar.
 - * Hori ez da zure egitekoa.

- Norbaitek zerbait egin behar duen galdetzea.
 - * Nik egin behar al dut hori?
 - * Hau eraman egin behar al da?
 - * Kalera joan naiteke?
 - * Kalera joatea ba daukat?
 - * Bai, noski, kalera joan zaitezke.
 - * Bai, orain badaukazu kalera joatea
 - * Etxera joateko baimena ematen didazu?
 - * Etxera joan nahi nuke. Ba al dut baimenik?
- Zerbait egiteko baimena eskatzea eta ematea.
 - * Bai, nire baimena baduzu.
 - * Zoaz nahi baduzu.
 - * Zurekin jolastuko dut?
 - * Bai, gaur bai, ekipoa osatu gabe dago eta.
 - * Jostailu hori utziko al didazu?
 - * Jostailu hori har dezaket?
 - * Bai orain ez dut behar eta har dezakezu.
 - * Hartu nahi baduzu; nik ez dut behar.
 - * Ez, ez daukazu nire baimenik.
 - * Ezin duzu hori egin.
- Baimena ukatzea
 - * Hori ez dago egiterik.
 - * Hori ezin daiteke egin.
 - * Hori ezin da egin.
 - * Hori ez daukazu egiterik.
 - * Ez, ezin zara kalera / etxera joan.
 - * Gaur ezingo duzu nirekin jolastu, ekipoa osatuta dago eta.
 - * Ezin dizut utzi (jostailua) neronek behar dut eta.
 - * Ezta pentsatu ere.
 - * Ezin da.
- Baimena ukatu zaiola aitortzea.
 - * Jonek ez dit berarekin jolasten uzten.
 - * Jonek ez du nirekin jolastu nahi.
 - * Ez dit baimenik ematen.
 - * Pellok ez dit jostailurik uzten.
- Deseo fuerte bat adieraztea
 - * Berak egitea asko du!
 - * Hona etortzea dauka, jaso nahi baldin badu.
 - * Etortzea asko du, gurekin ibili nahi baldin badu.
 - * Ez egitea asko zuen holako gaiztakeriarik, orain alferrik dator barkamen eske.

- * Ez dakit.
 - * Auskalo!
- Ez dakizula adieraztea
 - * Nik horretaz ez dakit ezertxo ere.
 - * Ezta idearik ere!
 - * Nik ez ba jakin.
- Ez entzunarena egitea
 - * Ez da (ezer) entzuten.
 - * Ez dut ezer entzuten.
 - * Ez da ondo aditzen.
 - * Hitzegin altuago (garbiago).
- Errepikatzeko eskatzea
 - * Esantzazu berriro.
 - * Errepikatu, mesedez.
 - * Altuago, mesedez.
 - * Berriro esango duzu.
 - * Esango didazu berriro?
- Atsegina, gustoa, gogoia, preferentzia, nahia adieraztea.
 - * Niri ere hori gustatzen zait.
 - * Nik ere hori nahi dut.
 - * Nik ere nahi nuke hori.
 - * Nik hori nahiago dut.
 - * Baina nik hori nahi dut.
 - * Hori nire gustokoa da.
- Atsegin eza, gustorik eza, zerbait ez dela nahi edo ez zaigula gustatzen adieraztea.
 - * Ba, hori ez zait gustatzen.
 - * Hori ez da nire gustokoa.
 - * Hori ez dut nahi, bestea nahi dut.
 - * Hori ez zait batere gustatzen, nahiago dut beste hau.
 - * Nik hori ez dut nahi, hori zatarra da.
- Norbaiti zer gustatzen zailon eta zer ez galdetzea.
 - * Zuri zein gustatzen zaizu?
 - * Hau gustatzen al zaizu?
 - * Zein nahiago duzu?
 - * Zein da gustatzen zaizuna?
 - * Zer ez zaizu gustatzen, ala?
 - * Gustatuko zaizu, ezta?
 - * Zer, gustatzen zaizu ala ez?

- Ene, zer da hau...?
- Aizu, balna...
- Hau da gauza harrigarria, hau!
- Harrigarria, aizu!
- Ikusgarria da!
- Ustekabea edo harridura adieraztea.
 - Hau da ezbeharra, hau!
 - Zeinek esan...
 - Hau zorigaltza!
 - Hau da suerte txarral!
 - Hau zorional!
 - Zer arraio da hau!
- Pozjarioa edo satisfakzioa adieraztea.
 - Hau poza!
 - Ze ondol!
 - Ze ederki / edertol!
 - Oso pozik nago.
 - Oso ondol! Ez dakit nola esan...
 - Hau da hau!
 - Hori duk etal!
 - Ezin hobetol!
 - Oso ona benetan.
 - Pozten naiz...
- Deskontentua edo satisfakziorik eza adieraztea.
 - Ez nago batere gustora.
 - Haserre nago.
 - Kaka zaharral!
 - Ezin pozik egon honelal!
 - Triste nago.
 - Hau da tristura, hau!
 - Eta orain zer? Dena gaizki atera zaigul!
 - Horrela ezin da...
 - Beti igual zara...
 - Ederra egin duzu...
 - Eta orain zer...?
- Satisfakzioaz edo honen gabeziak galdetzea.
 - Zer, pozik ala?
 - Pozik egongo zara? (zarete?)
 - Triste al zaude?
 - Haserre al zaude?
 - Zer duzu ba?
 - Ez al zaude gustora, ala?

- Etsipena edo desilusia adieraztea.
 - * Ederra egin dugul
 - * Ez dago ezer egiterik!
 - * Akabo! Dena joan da.
 - * Gureak egin du.
 - * Dena alferrik.
 - * Hainbeste lan eta begira zertarako!
 - * Horrela ezin da...
 - * Kaka zaharra! Beti igual gertatzen zaigu...
- Beldurra edo kezka
 - * Ai, mesedez, zer da hori?
 - * Hau beldurra!
 - * Beldur naiz...
 - * Hau ezbeharral
 - * Zelako beldurral
 - * Ai, ama!
 - * Beldurra ematen dit.
 - * Dardarka ari naiz!
 - * Beldurtuta nago!
- Norbait kezkarik edo beldurrik sentitzen duen galdetzea.
 - * Zer, kezkatuta al zaude.
 - * Beldurrik ba al daukazu?
 - * Beldur zara?
 - * Zer, beldurra ematen dizu horrek?
 - * Zerk ematen dizu beldurra?
 - * Zer, beldurtuta?
 - * Beldurtuta al zaude?
- Zerbait edo norbait nahiago dela adieraztea.
 - * Nik hori nahiago dut.
 - * Bestea desiatzen nago.
 - * Nik bestea nahiago dut.
 - * Hauxe gustatuko litzaidake...
 - * Nik hori nahi nuke.
- Norbait zer edo zein nahiago duen galdetzea.
 - * Zein nahi duzu?
 - * Zein aukeratzen duzu?
 - * Zein da zure gustokoa?
 - * Zein hartuko zenuke?
 - * Zein da gehien gustatzen zaizuna?
 - * Zein nahiago duzu?

- Eskerrik asko.
- Mila esker.
- Estimatzen dizut.
- Eskerrona adierazteko. • Eskerrak zuei.
- Portatu zara.
- Hau eskertzekoa da.
- Gogoratuko naiz zurekin.
- Hau ez zait ahaztuko.
- Asmoa adieraztea. • Gauza bat pentsatu dut.
- Badut asmo bat buruan.
- Hau da nire asmoa: ...
- Gauza bat bururatu zait...
- Zertanari zara pentsatzen ?
- Zer darabilzu buruan?
- Ze asmo daukazu?
- Zein da zure asmoa?
- Norbaiti bere asmoen berri galdetzea. • Zein asmo duzu?
- Zer ari zara asmatzen?
- Zertan ari zara?
- Zer duzu buruan?
- Zer egiteko asmoa duzu?
- Zer egin behar duzu?
- Zer egingo duzu azkenean?
- Hori behar dut.
- Horren beharra daukat.// * Horren beharrea nago.
- Zerbaiten beharra edo desioa adieraztea. • Hori desiatzen nago.
- Horixe nahi nuke.
- Zer behar duzu?
- Zein da zure beharra?
- Norbaiti bere beharren edo desioen berri galdetzea. • Zer nahiago duzu?
- Zer nahi zenuke?
- Zeren desiotan zaude?
- Zerbait behar, ala?
- Aizu barkatu, alde egin dit.
- Nah! gabe izan da, barkatu.
- Barkatu, ez dut berriz egingo.
- Aitzakiak jarriz barkamena eskatzea. • Ez nuen (hori) egin nahi, barkatu.
- Barkatuko al didazu?
- Ez naiz konturatu.
- Barkatu!
- Konturatu gabe izan da.

- * Bai ahaztuta dago.
- * Barkatuta dago.
- * Bai, barkatuta zaude.
- Barkamen eskeari erantzutea. * Ez dio axolarik.
- * Lasai (egon), ez da ezer izan.
- * Besterik ez bada, konforme.
- * Barkatzen dizut.
- * Ondo dago...
- * Ederto egin duzu.
- * Hori da, oso ondo.
- * Ondo iruditzen zait.
- * Zurekin nago, oso ondo.
- * Ezin hobeto egin duzu.
- * Hori duk eta.
- * Bai horixe. Horrela egiten dira gauzak.
- * Horrela egin behar dira gauzak.
- * Ez nator bat zuk egindakoarekin.
- * Ez nago konforme zuk egindakoarekin.
- * Oso gaizki iruditu zait zuk egin duzuna.
- Norbaitek egina gaitzestea. * Ez zait gustatzen egin duzuna.
- * Oso txarto egin duzu.
- * Ez zait batere gustatu.
- * Hori lelokerial
- Norbaiti iritzia eskatzea. * Zer iruditzen zaizu?
- * Zer pentsatzen duzu?
- * Ongi iruditzen al zaizu ba?
- * Gustatzen zaizu bai ala ez?
- * Estimaten dut. // * Estimaten dizut.
- Estima adieraztea. * Oso atsegina zara.
- * Oso jatorra zara.
- * Ez dago zu bezelakorik.
- * Damututa nago.
- Damua edo pena adieraztea. * Damut dut egindakoa.
- * (Asko) Sentitzen dut.
- * Ez dut berriro / gehiago egingo.
- * Niri bost axola.
- * Niri berdin zait.
- Axolagabekeria adieraztea. * Eta niri zer?
- * Ba, berdin dal
- * Hori ez da nire ardura.
- * Eta niri ze inportal

- Zerbait egiteko eskatzea.
 - * Zergatik ez didazu hori egiten?
 - * Egidazu mesede bat?
 - * Egingo al didazu mesede hau?
 - * Lagunduko al didazu hau egiten?
 - * Aizu, mesedez, egidazu hau.
- Besteak zerbait egitera gonbidatzea.
 - * Nirekin (bazkaria prestatzera) etorriko zara?
 - * Zatoz nirekin (hau eta hau) egitera...
 - * Zer iruditzen zaizu gero nirekin etortzen bazara?
 - * Nahiz duzu gurekin etorri bazkaltzera?
 - * Nire urtebetetzera gonbidatuta zaude.
- Besteei zerbait egiteko aholku ematea.
 - * Hobe duzu hori ez egin.
 - * Hobe duzu hori ez egitea.
 - * Nire ustez hori egin behar duzu.
 - * Nire ustez hau egin behar zenuke.
 - * Nik ez nuke hori egingo.
 - * Nik ez nuke horrela egingo.
 - * Nik uste dut egin egin behar duzula.
 - * Zaude hor.
 - * Kontuz ibilli.
 - * Egon geldi.
 - * Lasai egon.
 - * Egon pixka batean.
 - * Ez negarrik egin.
 - * Erne ibilli.
 - * Astiroago (Polikiago).
- Besteei haserre adieraztea.
 - * Kontuz nirekin, e!
 - * Ederra egin duzue!
 - * Haserre nago zurekin.
 - * Utzi bakean!
 - * Ikusiko duzue gerol
 - * Bale, nahikoa da!
 - * Zoazte pikutara denok!
 - * Neuk esan dut eta kittol
- Zerbait egiteko argitasunak edo laguntasuna eman.
 - * Hobeto azalduko dizut.
 - * Nire laguntza izango duzu.
 - * Lagunduko dizut egiten.
 - * Hori ez egin horrela, honela balzik.
 - * Hobe duzu honela egitea.

- Arreta erakartzea.
- * Entzun!
 - * Entzun, mesedez!
 - * Aizu!
 - * Adi egon denok!
 - * Begira! (Beitu!)
 - * Entzungo al didazuel!
 - * Entzun, mesedez!
 - * Aizu, mesedez...
- Bestek esandakoari arreta ipintzea.
- * Zer nahi duzu?
 - * Zer?
 - * Bai?
 - * Bai zer...?
 - * Bai esan.
- Ardura edo harridura adieraztea.
- * Ez da egia izangol
 - * Ai ene!
 - * Hori da elementua, hori!
 - * A zelako elementua!
 - * Nola egongo da ba?
 - * Nola egingo du, ba, hori?
 - * Baina, nola demontre...
 - * Ene bada!
 - * Ai ama.
 - * Jesus, Maria ta Josel!
 - * Izugarria da!
 - * Hau ezbeharra!
 - * Ez nuen espero.
- Mehatxuak egitea.
- * Ikusiko duzu gero!
 - * Ez esan hori, gero...
 - * Ez egin berriro, bestela...
 - * Ipurdiko bat emango dizut.
 - * Emango dizut ipurdian.
 - * Emango dizut bat...
 - * Lepoa (Ipurdia, belarriskinak) berotuko dizut (dizkizut)
 - * Kristona emango dizut.
 - * Hori egiten baduzu...

- * Hori da arrazola.
- * Arrazola duzu.
- * Egia da.
- * Bai jauna.
- * Bai jauna, horrelaxe hitzegiten da.
- Besteen iritzia edo bestek esana onartzea.
 - * Bai, noski.
 - * Bai, dudarik gabe.
 - * Horixe.
 - * Horixe baletz.
 - * Jakina bai
 - * Noski bai
 - * Bai, baina...
 - * Bueno, baina...
 - * Baina zertarako (hainbeste lan)...
 - * Ez dakit ba nik...
 - * Ez nago seguru, baina...
 - * Ez dakit nik, baina...
 - * Ez nago oso ziur.
 - * Nik ezin dut egin.
 - * Ezingo nizuke seguru esan...
 - * Ez dakit ziur zer nahi dudan...
 - * Beste hori nahiago nukeela uste dut...
 - * Sentitzen dut baina...
 - * Aizu, niri ez didazu eman.
 - * Oraindik zor didazu nirea.
 - * Eta nirea zer?
 - * Eta ni noiz?
- Oztopoak ipintzea.
 - * Non dago guri agindutakoa?
 - * Emaldazu zor didazuna.
 - * Ez ahaztu nirearekin, e.
 - * Barkatu alzu, baina nirea falta da.
 - * Oker ez banago, gurea falta da.
 - * Mesedez, emaldazu nirea.
- Zer bait erreklamatzea.
 - * Asto belarri.
 - * Tentela.
 - * Memeloa.
 - * Sorgina.
 - * Astakiloa.
 - * Buruhaundia.
 - * Kalkua.
 - * Melontzioa.
 - * Tontolapikoa.
 - * Txepela.
 - * Kirtena.
 - * Astakirtena.
 - * Tontoa halakoa.
 - * Ergela.
 - * Kalkupontzioa.
 - * Eroa.
- Irainak, burlak edo

insultoak.	* Alua.	* Txorrea.
	* Txoriburua.	* Tuntuna.
	* Babua.	* Kakalardoa.
	* Segapotoa.	* Astapotroa.
	* Txolina.	* Gixaixoa.
	* Mengela.	* Milindris.
	* Debequatuta dago.	
— Debekua adieraztea.	* Ezin duzu hori egin.	
	* Ez daukazu hori egiterik.	
	* Ezin da pasa.	
	* Ez dago pasatzerik.	
	* Ezin da (ezin duzu)	
	* Ajjj ze nazka!	
	* Ajjj ze iguna!	
— Nazka adieraztea.	* Ajjj ze usain txarra!	
	* Hau nazka!	
	* Zelako iguina!	
	* Zelako usaina!	
	* Hau da nazkagarrikeria!	
	* Gixajoa!	
	* Ui, ze pena!	
— Pena adieraztea.	* Pena ematen dit.	
	* Penagarria da benetan.	
	* Nola sentitzen dudan.	
	* Sentitzen dut.	
	* Asko gustatzen zait.	
	* O, ze gozoa!	
	* Bai gozoa.	
— Gustoa adieraztea.	* Gozoa benetan!	
	* Ederra dago!	
	* Ummm, ezin hobea dago.	
	* Nire gustokoa da.	
	* Baietz nik irabazil!	
	* Ezetz irabazil!	
	* Ezetz egin!	
	* Baietz jan dena.	